

# อุปสรรคทางกฎหมายเกี่ยวกับการค้าบุหรี่ไฟฟ้าของประเทศไทย

## Legal Obstacles to Electronic Cigarette Trading in Thailand

ศุภกิจ ตัลบักกลาง<sup>1\*</sup> และ พินัย ณ นคร<sup>2</sup>

Suphakit Talabklang<sup>1\*</sup>, and Pinai Nanakhon<sup>2</sup>

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Faculty of Law, Thammasat University, Thailand

\*Corresponding author. E-mail: suphakit\_champ03@hotmail.com<sup>1\*</sup>, pinainanakorn@gmail.com<sup>2</sup>

Received May 16, 2025; Revised June 8, 2025; Accepted June 30, 2025

### บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาอุปสรรคทางกฎหมาย แนวคิดและทฤษฎีของกฎหมายเกี่ยวกับอุปสรรคในการนำเข้าส่งออก จำหน่าย การควบคุมฉลากหีบห่อบุหรี่ไฟฟ้าในทางการค้า 2) เพื่อเปรียบเทียบความเหมาะสมของประเทศไทยในการใช้กฎหมายเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้าในทางการค้า กับ Smokefree Environments and Regulated Products Act 1990 ของประเทศนิวซีแลนด์ และ Republic Act No. 11900 ของประเทศฟิลิปปินส์ 3) เพื่อเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายของประเทศไทย เพื่อส่งเสริมการค้าบุหรี่ไฟฟ้าอย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม วิจัยฉบับนี้ดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาจากเอกสาร ได้แก่ หนังสือ ตำรา วารสาร บทความทางวิชาการ รวมถึงบทความของส่วนราชการ และหน่วยงานต่างๆ เอกสารข้อมูลบนสื่ออิเล็กทรอนิกส์ไม่ว่าจะเป็นเอกสารในประเทศหรือต่างประเทศ จากการศึกษาพบว่า ปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีมาตรการทางกฎหมายที่ครอบคลุมและสอดคล้องกับพฤติกรรมผู้บริโภคเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า ซึ่งยังถือเป็นสินค้าผิดกฎหมายและมีการลักลอบจำหน่ายโดยไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมาย อีกทั้งยังไม่มีกระบวนการตรวจสอบบรรจุภัณฑ์อย่างชัดเจน และหลักเกณฑ์ที่ขัดกันในเรื่องของคำนิยามบุหรี่ไฟฟ้า พร้อมทั้งเรื่องรูปแบบของผลิตภัณฑ์บุหรี่ไฟฟ้า ส่งผลให้เกิดอุปสรรคในการค้าบุหรี่ไฟฟ้าและการคุ้มครองผู้บริโภคบุหรี่ไฟฟ้า จึงควรมีการศึกษาหาแนวทางแก้ไขเพื่อปรับปรุงกฎหมายให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันเพื่อลดอุปสรรคในทางการค้าบุหรี่ไฟฟ้าและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้บริโภคบุหรี่ไฟฟ้าในประเทศไทย

**คำสำคัญ:** บุหรี่ไฟฟ้า; การค้าบุหรี่ไฟฟ้า; อุปสรรคทางกฎหมายเกี่ยวกับการค้าบุหรี่ไฟฟ้า

## Abstract

This article aimed 1) to study the legal obstacles, concepts, and theories related to the importation, exportation, distribution, and labeling regulations of electronic cigarettes (e-cigarettes) in commerce; 2) to compare the appropriateness of Thailand's e-cigarette regulatory framework with the Smokefree Environments and Regulated Products Act 1990 of New Zealand and Republic Act No. 11900 of the Philippines; and 3) to propose recommendations for improving Thailand's legislation to regulate e-cigarette trade effectively. This qualitative research methodology involves a comprehensive review of secondary sources, including books, textbooks, academic journals, scholarly articles, government publications, and electronic documents from both domestic and international sources. The findings reveal that Thailand currently lacks comprehensive legal measures aligned with consumer behavior regarding e-cigarettes. E-cigarettes remain classified as illegal products, and their sale is often carried out through unauthorized channels. Additionally, there is no precise regulation governing the packaging and labeling of these products, creating significant barriers to lawful trade and weakening consumer protection. As a result, the absence of a coherent legal framework hinders both enforcement and market regulation. To address these issues, the study suggests that Thailand consider adopting more structured and modern legal approaches based on international best practices. Legal reforms should aim to balance consumer protection with the promotion of lawful commerce, ensuring that regulations are both practical and responsive to current market realities. Such measures will contribute to more effective governance of e-cigarette products and enhance consumer safety and trade efficiency in Thailand.

**Keywords:** electronic cigarette; electronic cigarette trading; legal obstacles to electronic cigarette trading

## บทนำ

ในช่วงหลายปีที่ผ่านมาประเทศไทยได้เผชิญกับปรากฏการณ์การเพิ่มขึ้นของผู้บริโภคบุหรี่ไฟฟ้าอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชนอายุ 15 ปีขึ้นไป (Department of Disease Control, Ministry of Public Health, 2022) ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงแนวโน้มพฤติกรรมการบริโภคยาสูบรูปแบบใหม่ที่กำลังเข้ามาแทนที่บุหรี่แบบดั้งเดิม จากผลสำรวจการบริโภคยาสูบของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ปี 2564 (National Statistical Office, Ministry of Digital Economy and Society, 2021) แม้จะไม่สามารถแสดงข้อมูลครอบคลุมผู้บริโภคทั่วประเทศได้ทั้งหมด แต่ก็สะท้อนถึงความแพร่หลายของบุหรี่ไฟฟ้าในกลุ่มเยาวชนและประชาชนทั่วไปได้อย่างชัดเจน เนื่องจากสามารถเข้าถึงได้ง่าย ราคาถูก และมีการลักลอบจำหน่ายทั้ง

ทางตรงและทางออนไลน์อย่างกว้างขวาง การหาซื้อบุหรี่ไฟฟ้าในประเทศไทยสามารถกระทำได้โดยง่ายผ่านตลาดนัด ร้านค้าที่แอบลักลอบจำหน่าย หรือแม้แต่ผ่านช่องทางออนไลน์ เช่น เว็บไซต์ เพจ หรือกลุ่มในโซเชียลมีเดีย เช่น เฟซบุ๊ก (Chakrit, 2023) ส่งผลให้ผู้บริโภค โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชนสามารถเข้าถึงผลิตภัณฑ์ดังกล่าวได้โดยไม่มีระบบควบคุมหรือกลไกทางกฎหมายที่เพียงพอ ส่งผลต่อทั้งด้านความปลอดภัยและความเป็นธรรมในการบริโภคสินค้า ปัญหาดังกล่าวยังนำไปสู่การแพร่หลายของบุหรี่ไฟฟ้าปลอม สินค้าไม่ได้มาตรฐาน ราคาที่ถูกบวกรเกินจริงและมีการพบกรณีที่เจ้าหน้าที่รัฐบางรายเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการลักลอบจำหน่าย (PPTV Online, 2023) ซึ่งทำให้การบังคับใช้กฎหมายเป็นไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ ยังพบว่าบุหรี่ไฟฟ้ามีจุดเด่นด้านรูปลักษณะที่ทันสมัย มีขนาดเล็ก พกพาสะดวก และมีระบบการใช้งานที่ปรับแต่งได้ตามความต้องการของผู้ใช้ อีกทั้งยังมีการพัฒนากลิ่น รสชาติ และบรรจุภัณฑ์ให้หลากหลายสร้างแรงจูงใจในการทดลองใช้ในกลุ่มเยาวชน แม้ว่าบางประเภทอาจไม่มีสารนิโคติน แต่ก็ยังมีผลกระทบต่อสุขภาพในระยะยาว และเสี่ยงต่อการเป็นประตุนำไปสู่การใช้สารเสพติดประเภทอื่น

แม้ว่ารัฐบาลไทยจะออกกฎหมายควบคุมการนำเข้าและจำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้า โดยอาศัยประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง กำหนดให้บารากูและบารากูไฟฟ้าหรือบุหรี่ไฟฟ้าเป็นสินค้าที่ต้องห้ามในการนำเข้ามาในราชอาณาจักร พ.ศ. 2557 (Notification of the Ministry of Commerce Regarding the Prohibition of Import of Baraku and Electronic. Baraku or Electronic Cigarettes into the Kingdom of Thailand, 2014) อันสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการส่งออกนอกและการนำเข้ามาในราชอาณาจักร ซึ่งสินค้า พ.ศ. 2522 และพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2560 ที่กำหนดให้บุหรี่ไฟฟ้าเป็นสินค้าต้องห้าม แต่มาตรการที่มีอยู่ยังไม่สามารถควบคุมหรือจำกัดการแพร่ระบาดของบุหรี่ไฟฟ้าได้อย่างแท้จริง นอกจากนี้ คำสั่งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ฉบับที่ 9/2558 (The Consumer Protection Board issued Order No. 9, 2015) ก็ไม่สามารถหยุดยั้งการลักลอบค้าและบริโภคบุหรี่ไฟฟ้าได้

ช่องว่างทางกฎหมายที่เกิดขึ้น สะท้อนถึงความไม่สอดคล้องระหว่างเจตนารมณ์ของกฎหมายกับพฤติกรรมและความต้องการของผู้บริโภคในสังคมไทย การห้ามการค้าโดยเด็ดขาดอาจไม่ใช่วิธีการแก้ไขปัญหที่สอดคล้องกับบริบททางเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน เนื่องจากนอกจากจะไม่สามารถควบคุมการเข้าถึงได้อย่างมีประสิทธิภาพแล้ว ยังทำให้ผู้บริโภคต้องเสี่ยงกับผลิตภัณฑ์ที่ไม่มีมาตรฐานและไม่มีมาตรการทางกฎหมายมารองรับการชดเชยความเสียหายเมื่อเกิดปัญหาจากการใช้งาน

จากสถานการณ์ที่กล่าวมาข้างต้น การศึกษานี้จึงเล็งเห็นความจำเป็นในการวิเคราะห์และศึกษาปัญหาเกี่ยวกับอุปสรรคทางกฎหมายในการค้าบุหรี่ไฟฟ้าในประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของกฎหมายปัจจุบันกับสภาพความเป็นจริงทางสังคมและพฤติกรรมของผู้บริโภค ศึกษาค่านิยมของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับบุหรี่ไฟฟ้าแต่ละประเภท วิเคราะห์มาตรการทาง

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ทั้งในแง่ของใบอนุญาตการนำเข้า ส่งออก และจำหน่าย ตลอดจนข้อกำหนดเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์และฉลากสินค้า

สุดท้ายนี้ หวังว่าผลการศึกษานี้จะมีส่วนช่วยในการลดอุปสรรคทางกฎหมายในการค้าบุหรี่ไฟฟ้าในประเทศไทย โดยคำนึงถึงความสมดุลระหว่างการคุ้มครองผู้บริโภคกับการกำกับดูแลการค้าอย่างมีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลดีต่อทั้งสุขภาพประชาชน และระบบการบังคับใช้กฎหมายในระยะยาว

## วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาอุปสรรคทางกฎหมาย แนวคิดและทฤษฎีของกฎหมายเกี่ยวกับอุปสรรคในการนำเข้าส่งออก จำหน่าย การควบคุมฉลากหีบห่อบุหรี่ไฟฟ้าในทางการค้า
2. เพื่อเปรียบเทียบความเหมาะสมของประเทศไทยในการใช้กฎหมายเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้าในทางการค้ากับ Smokefree Environments and Regulated Products Act 1990 ของประเทศนิวซีแลนด์ และ Republic Act No. 11900 ของประเทศฟิลิปปินส์
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายของประเทศไทย เพื่อส่งเสริมการค้าบุหรี่ไฟฟ้าอย่างมีประสิทธิภาพ

## การทบทวนวรรณกรรม

### ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า

ปัจจุบันรัฐบาลเร่งดำเนินการจับกุมและป้องกันการสูบบุหรี่และบุหรี่ไฟฟ้าในเด็กและเยาวชน โดยรัฐบาลสั่งการให้ทุกหน่วยงานภาครัฐบูรณาการความร่วมมือเดินหน้ารื้อปราบปราม หยุดยั้งการลักลอบผลิต นำเข้าหรือจำหน่าย เพื่อยับยั้งการแพร่ระบาดของบุหรี่ไฟฟ้าทุกชนิด (Royal Thai Government, 2024) ซึ่งบุหรี่ไฟฟ้าคือบุหรี่ชนิดใหม่ที่เข้ามาเป็นทางเลือกให้กับผู้สูบบุหรี่ โดยที่บุหรี่ไฟฟ้าจะจ่ายแรงดันไฟฟ้าไปยังขดลวดความต้านทาน เพื่อเพิ่มอุณหภูมิให้กับน้ำยาบุหรี่ไฟฟ้า เมื่อมีการสูบเข้าไปอากาศจากภายนอกจะผสมรวมกับไอระเหยซึ่งบางรุ่นจะมีความสามารถปรับเปลี่ยนได้หลากหลาย ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะส่งผลต่อประสบการณ์ในการสูบที่หลากหลายตามความพึงพอใจของผู้สูบ เพื่อให้ได้รับปริมาณนิโคตินอย่างรวดเร็ว และเลียนแบบความรู้สึกทางประสาทสัมผัสเทียบเคียงกับการสูบบุหรี่มวน (World Health Organization, 2018) ในการประชุมประชุมรัฐภาคีครั้งที่ 7 (The Seventh Conference of the Parties, COP7) ได้มีการสรุปนิยามของบุหรี่ไฟฟ้า รวมทั้งมีการนำเสนอผลการศึกษาของบุหรี่ไฟฟ้า ทั้งประเภท ส่วนประกอบ ส่วนผสมของสารน้ำยาบุหรี่ไฟฟ้า และได้มีการเสนอมาตรการรับมือบุหรี่ไฟฟ้าเพื่อเป็นแนวทางให้กับประเทศสมาชิกตามกรอบอนุสัญญาว่าด้วยการควบคุมยาสูบใช้ในการปฏิบัติตาม (World Health Organization, 2016) ได้แก่ ประเทศนิวซีแลนด์ และประเทศฟิลิปปินส์ เป็นต้น ซึ่งบุหรี่ไฟฟ้าจะมีสองกลุ่มใหญ่ๆ นั่นคือ ระบบนำส่งสารนิโคตินแบบ

อิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Nicotine Delivery System, ENDS) และระบบนำส่งสารไม่มีนิโคตินแบบอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Non-Nicotine Delivery System, ENNDS) ทั้งสองประเภทจะทำงานโดยที่ระบบจะให้ความร้อนกับสารละลายที่เรียกว่าน้ำยาบุหรี่ไฟฟ้า (e-liquid) เพื่อสร้างไอระเหย หรือละอองลอย ใช้เพื่อการสูดเข้าไปในร่างกาย มักพบว่าจะมีสารปรุงแต่งที่ให้กลิ่นและรสชาติต่างๆ โดยจะผสมทำละลายในสารโพรพิลีน ไกลคอล (Propylene Glycol) หรือสารกลีเซอรอล (Glycerin) โดยที่ระบบนำส่งสารนิโคตินแบบอิเล็กทรอนิกส์ทุกชนิด จะมีนิโคตินเป็นส่วนประกอบ (แต่ไม่ใช้กับระบบนำส่งสารไม่มีนิโคตินแบบอิเล็กทรอนิกส์)

### ผลกระทบของบุหรี่ไฟฟ้าเมื่อเทียบกับบุหรี่ยาตามบทความงานวิจัยทางการแพทย์

จากการศึกษาทางงานวิจัยทางการแพทย์หลายฉบับที่เปรียบเทียบผลกระทบของบุหรี่ไฟฟ้ากับบุหรี่ยา พบว่า บุหรี่ไฟฟ้ามีแนวโน้มส่งผลกระทบต่อร่างกายน้อยกว่าในหลายด้าน ทั้งในระดับเซลล์เนื้อเยื่อ และระบบร่างกายโดยรวม งานวิจัยในมนุษย์แสดงให้เห็นว่าการสูดบุหรี่ไฟฟ้าก่อให้เกิดความเครียดออกซิเดชันและการอักเสบของหลอดเลือดน้อยกว่าการสูดบุหรี่ยา (Carnevale et al., 2016) นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยที่ศึกษาการทำงานของเกร็ดเลือด พบว่า บุหรี่ไฟฟ้ากระตุ้นระบบการแข็งตัวของเลือดน้อยกว่าบุหรี่ยา ซึ่งเกี่ยวข้องกับความเสี่ยงต่อโรคหัวใจและหลอดเลือด ขณะทำงานวิจัยในสัตว์ทดลองพบว่า การได้รับไอระเหยจากบุหรี่ไฟฟ้าทำให้เกิดบาดแผลในปอดน้อยกว่าการได้รับควันบุหรี่ยา แม้จะใช้ไอระเหยในปริมาณที่เข้มข้นกว่าก็ตาม อีกทั้งในระดับเซลล์ การศึกษาที่ใช้สารสกัดจากควันและไอระเหยหยดลงบนเซลล์บุหลอดเลือดแสดงให้เห็นว่า ไอระเหยจากบุหรี่ไฟฟ้ายับยั้งการฟื้นตัวของเซลล์น้อยกว่าควันจากบุหรี่ยา ซึ่งหมายความว่าบุหรี่ไฟฟ้าส่งผลกระทบต่อกระบวนการซ่อมแซมเซลล์และความเสียหายของ DNA น้อยกว่าอย่างไรก็ตาม แม้งานวิจัยทั้งหมดนี้จะชี้ให้เห็นว่าบุหรี่ไฟฟ้ามีความเสี่ยงต่อสุขภาพต่ำกว่าบุหรี่ยา แต่ผลลัพธ์ส่วนใหญ่ยังอยู่ในระดับของการศึกษาระยะสั้นและจำเป็นต้องมีการติดตามผลในระยะยาวเพิ่มเติมเพื่อยืนยันความปลอดภัยที่แน่ชัด อย่างไรก็ตาม จากหลักฐานในปัจจุบันสามารถสรุปได้ว่าการเปลี่ยนจากการสูดบุหรี่ยามาใช้บุหรี่ไฟฟ้า อาจช่วยลดผลกระทบทางสุขภาพของผู้สูบบุหรี่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Nocella et al., 2018)

**แนวทางการออกกฎหมายรับมือบุหรี่ไฟฟ้าที่องค์การอนามัยโลกเสนอ** (World Health Organization, 2016)

#### 1. มาตรการป้องกันการเริ่มใช้บุหรี่ไฟฟ้าในกลุ่มที่ไม่เคยสูบบุหรี่และเยาวชน

องค์การอนามัยโลกแนะนำให้ประเทศสมาชิกในกรอบอนุสัญญาว่าด้วยการควบคุมยาสูบ ดำเนินมาตรการป้องกันไม่ให้เกิดและเยาวชนเริ่มใช้บุหรี่ไฟฟ้า โดยการห้ามขายและครอบครองบุหรี่ไฟฟ้าสำหรับเยาวชน ควบคุมการโฆษณาและโปรโมตผลิตภัณฑ์ รวมทั้งการเก็บภาษีในอัตราที่สูงเพื่อลดการใช้งานในกลุ่มเด็กและเยาวชน นอกจากนี้ยังควรห้ามจำหน่ายกลิ่นหรือรสชาติที่ดึงดูดเยาวชน

พร้อมทั้งควบคุมสถานที่และช่องทางการขายอย่างเคร่งครัด รวมถึงการปราบปรามการค้าบุหรี่ไฟฟ้าที่ผิดกฎหมายเพื่อให้เยาวชนปลอดภัยจากผลิตภัณฑ์เหล่านี้

## 2. มาตรการลดความเสี่ยงต่อสุขภาพของผู้ใช้และบุคคลรอบข้าง

องค์การอนามัยโลกเน้นถึงความสำคัญในการลดความเสี่ยงต่อสุขภาพ ทั้งสำหรับผู้สูบบุหรี่ไฟฟ้าและผู้ที่ไม่ใช่ผู้สูบบุหรี่ไฟฟ้า จากผลการวิจัยพบว่า แม้ว่าบุหรี่ไฟฟ้าจะมีสารพิษน้อยกว่าบุหรี่แบบมวน แต่ยังไม่มีความชัดเจนถึงผลกระทบระยะยาวต่อสุขภาพของผู้สูบ ดังนั้นจึงควรมีมาตรการทดสอบคุณภาพน้ำยาและอุปกรณ์บุหรี่ไฟฟ้า รวมถึงกำหนดมาตรฐานการผลิตที่ปลอดภัย ทั้งนี้ควรมีการควบคุมการใช้บุหรี่ไฟฟ้าในที่สาธารณะเพื่อป้องกันผู้ไม่สูบจากไอระเหยที่เกิดจากบุหรี่ไฟฟ้ามือสอง โดยเฉพาะในสถานที่ปิด และควรมีคำเตือนเกี่ยวกับความเสี่ยงของนิโคตินที่บรรจุภัณฑ์

## 3. มาตรการควบคุมค่ากล่าวอ้างด้านสุขภาพและป้องกันการแทรกแซงนโยบาย

การกล่าวอ้างเกี่ยวกับประโยชน์ด้านสุขภาพจากการใช้บุหรี่ไฟฟ้าควรได้รับการควบคุมอย่างเคร่งครัด โดยไม่อนุญาตให้มีการโฆษณาหรือกล่าวอ้างว่าบุหรี่ไฟฟ้าช่วยในการเลิกบุหรี่ เว้นแต่จะได้รับการอนุมัติจากหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง องค์การอนามัยโลกแนะนำให้รัฐบาลควบคุมการใช้ค่ากล่าวอ้างเกี่ยวกับความปลอดภัยของบุหรี่ไฟฟ้าเพื่อป้องกันการทำให้ประชาชนเข้าใจผิด ในด้านการป้องกันการแทรกแซงจากภาคอุตสาหกรรม ควรมีมาตรการที่จำกัดการมีส่วนร่วมของผู้ผลิตและผู้จัดจำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้าในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมยาสูบ และป้องกันไม่ให้ภาคอุตสาหกรรมใช้กิจกรรม CSR เพื่อแสวงหาผลประโยชน์

ผู้วิจัยได้นำข้อเสนอแนะจากองค์การอนามัยโลกเกี่ยวกับมาตรการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าเพื่อเปรียบเทียบกับอุปสรรคทางกฎหมายเกี่ยวกับการค้าบุหรี่ไฟฟ้าของประเทศไทย ซึ่งแสดงให้เห็นว่ากฎหมายไทยในปัจจุบันยังไม่ครอบคลุมหรือไม่สมดุลเท่าที่ควร เช่น การห้ามนำเข้าโดยไม่มีระบบอนุญาตให้จำหน่ายอย่างถูกต้อง หรือการไม่มีมาตรฐานคุณภาพผลิตภัณฑ์อย่างชัดเจน โดยผู้วิจัยได้ศึกษาแนวทางขององค์การอนามัยโลกเป็นกรอบแนวคิดหลักในการเสนอแนะนโยบายและข้อเสนอการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับบุหรี่ไฟฟ้าให้สอดคล้องกับปัจจุบัน

## กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยได้ศึกษาความสอดคล้องของกฎหมาย หลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไข ที่เป็นอุปสรรคทางการค้าบุหรี่ไฟฟ้าของประเทศไทย โดยการวิเคราะห์เปรียบเทียบกฎหมาย Smokefree Environments and Regulated Products Act 1990 ของประเทศนิวซีแลนด์ และกฎหมาย Republic Act No. 11900 ของประเทศฟิลิปปินส์ กับกฎหมายของประเทศไทยที่มีอยู่ในปัจจุบันว่ามีอุปสรรคและปัญหาอย่างไรหากประเทศไทยจะมีการค้าบุหรี่ไฟฟ้า

อย่างถูกกฎหมาย และเพิ่มมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้บริโภคบุหรี่ยาสูบ พร้อมทั้งศึกษาแนวทางตามกรอบอนุสัญญาว่าด้วยการควบคุมยาสูบขององค์การอนามัยโลก

## ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่เป็นวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยเริ่มศึกษาเมื่อปี พ.ศ. 2567 ซึ่งศึกษาจากแหล่งข้อมูลดังนี้ เอกสารปฐมภูมิ (primary research) ได้แก่ กรอบอนุสัญญาว่าด้วยการควบคุมยาสูบขององค์การอนามัยโลก กฎหมาย Smokefree Environments and Regulated Products Act 1990 ของประเทศนิวซีแลนด์ และ Republic Act No. 11900 ของประเทศฟิลิปปินส์ที่เกี่ยวข้องกับบุหรี่ยาสูบ พระราชบัญญัติและกฎหมายลำดับรองที่เป็นอุปสรรคต่อการค้าบุหรี่ยาสูบ เอกสารทุติยภูมิ (secondary research) ได้แก่ การศึกษาเอกสารวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบุหรี่ยาสูบ หนังสือ ตำรา วารสาร บทความทางวิชาการ รวมถึงบทความของส่วนราชการและหน่วยงานต่างๆ เอกสารข้อมูลบนสื่ออิเล็กทรอนิกส์ไม่ว่าจะเป็นเอกสารในประเทศหรือต่างประเทศ

## ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า อุปสรรคทางกฎหมาย แนวคิดและทฤษฎีของกฎหมายเกี่ยวกับอุปสรรคในการนำเข้าส่งออก จำหน่าย การควบคุมฉลากหีบห่อบุหรี่ยาสูบในทางการค้า โดยมีรายละเอียดได้ดังนี้

ตามกรอบอนุสัญญาว่าด้วยการควบคุมยาสูบขององค์การอนามัยโลก ไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์ทางกฎหมาย เพียงแต่ให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบุหรี่ยาสูบเท่านั้น

ประเทศนิวซีแลนด์ ถือเป็นผู้นำด้านการควบคุมการสูบบุหรี่ โดยมีเป้าหมายในการสร้างสังคมปลอดบุหรี่อย่างยั่งยืน หนึ่งในมาตรการสำคัญคือการออกกฎหมายห้ามจำหน่ายบุหรี่แก่ผู้ที่เกิดหลังปี 2009 ตลอดชีวิต ทั้งนี้ กฎหมายหลักที่ใช้ในการควบคุมคือ Smokefree Environments and Regulated Products Act 1990 ซึ่งมีวัตถุประสงค์หลักในการลดอันตรายจากการสูบบุหรี่ คุ้มครองผู้ไม่สูบบุหรี่ โดยเฉพาะเยาวชน ลดการเสพติด และควบคุมผลิตภัณฑ์ที่อาจก่อให้เกิดอันตราย โดยเฉพาะกับกลุ่มเด็กและเยาวชน อีกทั้งยังสอดคล้องกับพันธกรณีตามอนุสัญญาควบคุมยาสูบขององค์การอนามัยโลก ที่นิวซีแลนด์ได้ลงนามไว้ ซึ่งกฎหมายฉบับนี้ได้รับการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องเพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของผลิตภัณฑ์ยาสูบรูปแบบใหม่ เช่น บุหรี่ไฟฟ้า โดยการควบคุมล่าสุดมีผลบังคับใช้ตั้งแต่ 1 มกราคม 2023 และใช้ร่วมกับ Smokefree Environments and Regulated Products Regulations 2021 ซึ่งกำหนดให้บุหรี่ยาสูบทุกชนิดต้องติดฉลากกับบุหรี่ยาสูบทั่วไป ทั้งในด้านสถานที่ห้ามสูบ เช่น พื้นที่สาธารณะ ที่ทำงาน และรถโดยสารสาธารณะ รวมถึงมีข้อยกเว้น

บางประการตามความเหมาะสม อย่างไรก็ตามในด้านการผลิต นำเข้า บรรจุภัณฑ์ ฉลากคำเตือน การโฆษณา การจำหน่าย และการขึ้นทะเบียนนั้น จะมีรายละเอียดเฉพาะที่ชัดเจนและเข้มงวดมากขึ้น

ประเทศฟิลิปปินส์ ซึ่งตั้งอยู่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เช่นเดียวกับประเทศไทย มีอัตราการสูบบุหรี่สูงเป็นอันดับที่ 3 ในอาเซียน แม้จะเข้าร่วมกรอบอนุสัญญาว่าด้วยการควบคุมยาสูบขององค์การอนามัยโลก (WHO FCTC) ซ้ำกว่าประเทศไทยถึง 2 ปี แต่ฟิลิปปินส์กลับมีพัฒนาการด้านกฎหมายที่ควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบและบุหรี่ไฟฟ้าอย่างชัดเจนและมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการออกกฎหมาย Republic Act No. 11900 หรือ Vaporized Nicotine and Non-Nicotine Product Regulation Act ซึ่งถือเป็นกฎหมายเฉพาะในการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าแยกจากกฎหมายบุหรี่มวนทั่วไป กฎหมายฉบับนี้ครอบคลุมตั้งแต่การผลิต การนำเข้า การจัดจำหน่าย การค้าปลีก การโฆษณา การใช้งาน ตลอดจนบรรจุภัณฑ์และคำเตือนบนฉลาก โดยมีเป้าหมายเพื่อควบคุมผลิตภัณฑ์เหล่านี้ให้ได้มาตรฐานสากล และลดผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน

ประเทศไทย กำหนดให้บุหรี่ไฟฟ้าเป็นสินค้าต้องห้ามตามประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง กำหนดให้บารากูและบารากูไฟฟ้า หรือบุหรี่ไฟฟ้าเป็นสินค้าที่ต้องห้ามในการนำเข้ามาในราชอาณาจักร พ.ศ. 2557 โดยอิงจากพิกัดอัตราศุลกากร ซึ่งส่งผลกระทบต่อการค้าบุหรี่ไฟฟ้าในประเทศ อย่างไรก็ตามมีข้อโต้แย้งว่า ประกาศดังกล่าวไม่สอดคล้องกับพระราชกำหนดพิกัดอัตราศุลกากร ฉบับปรับปรุง ปี พ.ศ. 2564 ที่มีการระบุรายการพิกัดของบุหรี่ไฟฟ้าอย่างชัดเจน จึงเกิดข้อถกเถียงทางกฎหมายว่า การนำเข้าหรือส่งออกบุหรี่ไฟฟ้าอาจไม่ถือเป็นความผิดตามกฎหมายศุลกากร แต่รัฐยังคงใช้ประกาศเดิมเป็นฐานในการห้ามนำเข้าอยู่จนถึงปัจจุบัน นอกจากนี้ การขายหรือให้บริการบุหรี่ไฟฟ้ายังเป็นสิ่งต้องห้าม โดยคำสั่งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคห้ามการจำหน่ายหรือบริการสินค้าเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้าทุกชนิด เนื่องจากถือเป็นสินค้าที่อาจเป็นอันตราย และไม่สามารถควบคุมความเสี่ยงได้เพียงพอ การกำหนดฉลากคำเตือน ในด้านการควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ ไม่ได้กำหนดคำนิยามเฉพาะสำหรับบุหรี่ไฟฟ้า ทำให้การจดทะเบียนสินค้า การควบคุมฉลากคำเตือน และมาตรการควบคุมต่าง ๆ ไม่สามารถนำมาใช้กับบุหรี่ไฟฟ้าได้อย่างเต็มที่ นอกจากนี้ ยังไม่มีหลักเกณฑ์เฉพาะสำหรับการควบคุมการโฆษณา การจัดจำหน่าย และการค้าปลีกบุหรี่ไฟฟ้า ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่อาจนำไปสู่การเข้าถึงของเยาวชนและประชาชนทั่วไป

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า จากการเปรียบเทียบความเหมาะสมของประเทศไทยในการใช้กฎหมายเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้าในทางการค้ากับ Smokefree Environments and Regulated Products Act 1990 ของประเทศนิวซีแลนด์ และ Republic Act No. 11900 ของประเทศฟิลิปปินส์ โดยสามารถแบ่งรายละเอียดของกฎหมายได้ดังต่อไปนี้

จากแนวทางทางกฎหมายของประเทศนิวซีแลนด์ คือ Smokefree Environments and Regulated Products Act 1990 ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่า มาตรการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าในนิวซีแลนด์นั้น เป็นประโยชน์ต่อทั้งผู้ประกอบการและผู้บริโภค โดยช่วยกำหนดกรอบการค้าอย่างเป็นระบบ ส่งเสริมให้เกิด

การจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพและปลอดภัย ช่วยให้ผู้บริโภคสามารถตัดสินใจใช้ผลิตภัณฑ์บุหรี่ไฟฟ้าได้อย่างมีข้อมูลและความเข้าใจมากขึ้น ขณะเดียวกันก็ส่งเสริมเป้าหมายในการลดการบริโภคยาสูบของประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นธรรม

จากแนวทางทางกฎหมายของประเทศฟิลิปปินส์ ได้มีการออกกฎหมายคือ Republic Act No. 11900 หรือ Vaporized Nicotine and Non-Nicotine Product Regulation Act และยังมีคำสั่ง DAO 22-16 (Administrative Order No. DAO 22-16) ซึ่งเป็นข้อกำหนดรายละเอียดในการบังคับใช้ Republic Act No. 11900 โดยเฉพาะในด้านการปฏิบัติจริง และการบังคับใช้ที่เข้มงวด รวมถึงกฎหมาย Republic Act No. 10643 หรือ The Graphic Health Warning Law ที่กำหนดให้มีภาพคำเตือนสุขภาพบนผลิตภัณฑ์ยาสูบ ซึ่งล่าสุดได้มีการขยายผลไปยังผลิตภัณฑ์บุหรี่ไฟฟ้าตามแนวทางของคำสั่ง DOH 2022-0046 (Administrative Order No. DOH 2022-0046) ที่ออกโดยกระทรวงสาธารณสุขของฟิลิปปินส์ เพื่อให้ครอบคลุมถึงผลิตภัณฑ์ยาสูบรูปแบบใหม่และบุหรี่ไฟฟ้าทั้งที่มีและไม่มีนิโคติน มาตรการทางกฎหมายของประเทศฟิลิปปินส์ในการควบคุมการค้าผลิตภัณฑ์บุหรี่ไฟฟ้ามีความชัดเจนและเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะการกำหนดลักษณะบรรจุภัณฑ์ที่ต้องมีคำเตือนและภาพแสดงอันตรายอย่างชัดเจน รวมถึงมาตรการป้องกันการเข้าถึงของเด็กและเยาวชน ส่งผลให้การค้าบุหรี่ไฟฟ้าเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ควบคู่กับการควบคุมผู้ประกอบการอย่างเหมาะสมและเป็นธรรม

วัตถุประสงค์ที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า บุหรี่ไฟฟ้าในประเทศไทยยังคงเป็นสินค้าผิดกฎหมาย ผู้ศึกษาจึงเสนอแนะให้มีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายของประเทศไทย โดยยกเลิกบุหรี่ไฟฟ้าเป็นสินค้าต้องห้ามตามประกาศกระทรวงพาณิชย์ พร้อมทั้งปรับปรุงแก้ไขพิกัดอัตราศุลกากร ให้สอดคล้องกับพระราชกำหนดพิกัดอัตราศุลกากรฉบับปรับปรุงปี พ.ศ. 2564 และยกเลิกคำสั่งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค เรื่อง ห้ามการจำหน่ายหรือบริการสินค้าเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้าทุกชนิด เนื่องจากถือเป็นสินค้าที่อาจเป็นอันตราย อีกทั้งยังออกกฎหมายที่สามารถควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ ซึ่งรวมถึงบุหรี่ไฟฟ้าให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ โดยกำหนดค่านิยามเฉพาะสำหรับบุหรี่ไฟฟ้า กำหนดหลักเกณฑ์เฉพาะสำหรับควบคุมการกำหนดฉลากคำเตือน การควบคุมการโฆษณา การจัดจำหน่าย และการค้าปลีกบุหรี่ไฟฟ้า เพื่อป้องกันการเข้าถึงของเด็กและเยาวชน และเป็นส่งเสริมการค้าบุหรี่ไฟฟ้าอย่างมีประสิทธิภาพ จากอุปสรรคของกฎหมายที่ผู้วิจัยได้ศึกษา สะท้อนให้เห็นถึงความไม่ชัดเจนและขาดความครอบคลุมของกฎหมายไทยในการจัดการกับบุหรี่ไฟฟ้าอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญที่ควรได้รับการแก้ไขเพื่อให้การควบคุมเป็นไปอย่างเป็นธรรมและมีประสิทธิผล

### อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ตามประกาศกระทรวงพาณิชย์ พ.ศ. 2557 บุหรี่ไฟฟ้า ถูกจัดเป็นสินค้าต้องห้ามในการนำเข้า โดยอ้างอิงพิกัดศุลกากรประเภทย่อย 8543.70.90 อย่างไรก็ตาม พระราชกำหนดพิกัดอัตราศุลกากร (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2564 ได้ปรับแก้รายละเอียดพิกัดใหม่

โดยจัดบุหรี่ยี่ห้อเล็กทรอนิกส์อยู่ในประเภทย่อย 8543.40.00 และของเหลวหรือเจลในประเภทย่อย 2404.12.10 ทำให้เกิดความขัดแย้งทางกฎหมายเกี่ยวกับพิกัดศุลกากรและสถานะความเป็นสินค้าต้องห้าม ซึ่งตามพระราชบัญญัติการส่งออกและนำเข้าสินค้า พ.ศ. 2522 มาตรา 5 (1) การอ้างอิงพิกัดเดิมจึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย ส่งผลให้การบังคับใช้ประกาศกระทรวงพาณิชย์ฉบับเดิมในปัจจุบันอาจไม่ถูกต้อง และเป็นอุปสรรคต่อการค้าอย่างไม่เหมาะสม และจากการศึกษาตามคำสั่งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคที่ 9/2558 พบว่าการพิสูจน์ความอันตรายของบุหรี่ไฟฟ้าอ้างอิงจากการทดสอบสารในบารากูและน้ำยาโดยหน่วยงานรัฐ แต่ไม่ได้กล่าวถึงสารนิโคตินซึ่งเป็นสารสำคัญ และสารเคมีที่อ้างว่าเป็นอันตรายบางชนิดตามระบบสากลการจัดกลุ่มความเป็นอันตรายและการติดฉลากสารเคมีที่เป็นระบบเดียวกันทั่วโลก (Globally Harmonized System of Classification and Labelling of Chemicals, GHS) ไม่ได้ถูกจัดว่าเป็นอันตรายต่อสุขภาพ ขณะที่สารเคมีที่มีความเสี่ยง เช่น ตะกั่ว หรือแคดเมียม แม้จะอันตราย แต่คำสั่งไม่ได้แนบรายงานผลการทดสอบหรือปริมาณสารที่ตรวจพบ จึงไม่สามารถตรวจสอบความถูกต้องของข้อกล่าวอ้างได้ ผู้วิจัยจึงเห็นว่าคำสั่งดังกล่าวไม่มีความเป็นกลาง ขาดหลักฐานเชิงวิทยาศาสตร์ และอาจนำไปสู่ความเข้าใจผิดของประชาชนเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า จึงไม่เห็นด้วยกับการบังคับใช้คำสั่งนี้

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า จากการเปรียบเทียบความเหมาะสมของประเทศไทยในการใช้กฎหมายเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้าในทางการค้ากับ Smokefree Environments and Regulated Products Act 1990 ของประเทศนิวซีแลนด์ และ Republic Act No. 11900 ของประเทศฟิลิปปินส์ โดยสามารถแบ่งรายละเอียดของกฎหมายได้ดังต่อไปนี้

### 1. หลักเกณฑ์คำนิยาม

เมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายของนิวซีแลนด์และฟิลิปปินส์ พบว่า กฎหมายทั้งสองประเทศมีการให้คำจำกัดความของบุหรี่ไฟฟ้าอย่างชัดเจน ครอบคลุมทั้งผลิตภัณฑ์ น้ำยา และอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้อง แตกต่างจากพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 ของไทย ซึ่งให้ความหมายของผลิตภัณฑ์ยาสูบโดยกว้างและไม่เจาะจงถึงบุหรี่ไฟฟ้า ส่งผลให้เกิดปัญหาในการตีความและบังคับ

### 2. หลักเกณฑ์การจดทะเบียนแจ้งสินค้าสำหรับผู้ผลิตและนำเข้า

เมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมาย Smokefree Environments and Regulated Products Act 1990 ของนิวซีแลนด์ และกฎหมาย Republic Act No. 11900 ของฟิลิปปินส์ พบว่า ประเทศเหล่านี้มีกระบวนการจดทะเบียนแจ้งสินค้าสำหรับผู้ผลิตและนำเข้าบุหรี่ไฟฟ้าอย่างชัดเจน ทั้งในส่วนของผู้ประกอบการและน้ำยาบุหรี่ไฟฟ้า ซึ่งช่วยให้รัฐสามารถควบคุมมาตรฐานสินค้าและส่งเสริมการค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในขณะที่กฎหมายไทยตาม พ.ร.บ.ควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 และประกาศกรมสรรพสามิต ยังไม่มีบทบัญญัติรองรับการจดทะเบียนผลิตภัณฑ์บุหรี่ไฟฟ้า ส่งผลให้ไม่สามารถผลิตหรือนำเข้าสินค้านี้ได้อย่างถูกต้อง เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการค้าบุหรี่ไฟฟ้าในประเทศไทย

### 3. หลักเกณฑ์บรรจุภัณฑ์และฉลากคำเตือน

เมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมาย Smokefree Environments and Regulated Products Act 1990 ของนิวซีแลนด์ และกฎหมาย Republic Act No. 11900 ของฟิลิปปินส์ พบว่าทั้งสองประเทศมีกฎเกณฑ์ชัดเจนเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์และฉลากคำเตือนของผลิตภัณฑ์บุหรี่ไฟฟ้า ซึ่งช่วยให้ผู้บริโภคตระหนักถึงอันตรายและสามารถตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าได้อย่างมีข้อมูล ขณะที่ในประเทศไทย พระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 มาตรา 38 และ 39 รวมถึงประกาศกระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. 2564 ยังคงมุ่งเน้นเฉพาะผลิตภัณฑ์ยาสูบประเภทบุหรี่ซิการ์เรต และไม่มีบทบัญญัติที่ครอบคลุมถึงบุหรี่ไฟฟ้า ส่งผลให้ขาดแนวทางควบคุมด้านข้อมูลฉลากและบรรจุภัณฑ์ของผลิตภัณฑ์บุหรี่ไฟฟ้าอย่างเหมาะสม

### 4. หลักเกณฑ์การโฆษณาและการสนับสนุน

เมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมาย Smokefree Environments and Regulated Products Act 1990 ของนิวซีแลนด์ และกฎหมาย Republic Act No. 11900 ของฟิลิปปินส์ พบว่า การกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการโฆษณาและการสนับสนุนผลิตภัณฑ์บุหรี่ไฟฟ้ามีประโยชน์หลายด้าน ทั้งช่วยจำกัดการเข้าถึงของเด็กและเยาวชน และลดช่องทางการจูงใจให้เริ่มใช้ผลิตภัณฑ์ดังกล่าว อีกทั้งยังเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการสามารถโฆษณา แจ้ราคา และแสดงผลิตภัณฑ์ ณ จุดจำหน่าย รวมถึงในตู้จำหน่ายอัตโนมัติได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย โดยต้องขออนุญาตและปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ ส่งผลให้ผู้บริโภคสามารถตัดสินใจเลือกใช้ผลิตภัณฑ์ได้ง่ายขึ้น และส่งเสริมระบบการค้าของผู้ประกอบการทั้งในช่องทางปกติและออนไลน์อย่างมีประสิทธิภาพ

### 5. หลักเกณฑ์การจัดหา การกระจาย จัดจำหน่ายและการค้าปลีก

เมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมาย Smokefree Environments and Regulated Products Act 1990 ของนิวซีแลนด์ และกฎหมาย Republic Act No. 11900 ของฟิลิปปินส์ พบว่า การกำหนดหลักเกณฑ์ในการจัดหา กระจาย จัดจำหน่าย และค้าปลีกผลิตภัณฑ์บุหรี่ไฟฟ้าเป็นสิ่งจำเป็น เพราะช่วยลดอุปสรรคทางการค้าให้แก่ผู้ประกอบการ พร้อมทั้งควบคุมการเข้าถึงของเยาวชน โดยกำหนดให้ต้องมีการยืนยันตัวตนของผู้ซื้อว่า อายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ไม่ว่าจะเป็นการขายผ่านจุดจำหน่าย ตู้อัตโนมัติ หรือช่องทางออนไลน์

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า การเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายของประเทศไทย เพื่อลดอุปสรรคทางการค้าเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า ควรต้องแก้ไขประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง กำหนดให้บารากูและบารากูไฟฟ้าหรือบุหรี่ไฟฟ้าเป็นสินค้าที่ต้องห้ามในการนำเข้ามาในราชอาณาจักร พ.ศ. 2557 และคำสั่งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ฉบับที่ 9/2558 เรื่อง ห้ามขายหรือห้ามให้บริการสินค้า “บารากู บารากูไฟฟ้าหรือบุหรี่ไฟฟ้า หรือตัวยาบารากูน้ำยาสำหรับเติมบารากูไฟฟ้าหรือบุหรี่ไฟฟ้า” โดยผู้วิจัยมีการเสนอแนะให้มีการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 ให้สอดคล้องกับผู้บริโภคบุหรี่ไฟฟ้าในปัจจุบัน โดยให้มีการเพิ่มหลักเกณฑ์

คำนิยามบุหรี่ไฟฟ้า ควบคุมหลักเกณฑ์การจดทะเบียนแจ้งสินค้าสำหรับผู้ผลิตและนำเข้าบุหรี่ไฟฟ้า หลักเกณฑ์บรรจุภัณฑ์และฉลากคำเตือนบุหรี่ไฟฟ้า หลักเกณฑ์การโฆษณาและการสนับสนุนบุหรี่ไฟฟ้า หลักเกณฑ์การจัดหา การกระจาย จัดจำหน่ายและการค้าปลีกบุหรี่ไฟฟ้า

### องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

1. ทำให้ทราบความเป็นมาแนวคิดและทฤษฎีหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวกับกฎหมายในทางการค้าบุหรี่ไฟฟ้าระหว่างประเทศ และอุปสรรคทางกฎหมายที่เกี่ยวกับอุปสรรคในการนำเข้าส่งออก จำหน่าย การควบคุมฉลากหีบห่อบุหรี่ไฟฟ้าในทางการค้า
2. ทำให้ทราบถึงอุปสรรคทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการค้าบุหรี่ไฟฟ้าของประเทศไทย ว่ายังคงมีช่องว่างทางกฎหมายที่ไม่ชัดเจน
3. ทำให้ทราบถึงแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายของประเทศไทย เพื่อส่งเสริมการค้าบุหรี่ไฟฟ้าอย่างมีประสิทธิภาพ

### สรุป

จากการศึกษาพบว่า กฎหมายของประเทศไทยยังคงมีปัญหาที่ส่งผลให้เกิดอุปสรรคต่อการค้าบุหรี่ไฟฟ้าอยู่หลายประการ ได้แก่

1. อุปสรรคทางกฎหมายในการส่งออกและนำเข้าบุหรี่ไฟฟ้าในประเทศไทยเกิดจากการที่ประกาศกระทรวงพาณิชย์ พ.ศ. 2557 กำหนดให้บุหรี่ไฟฟ้าเป็นสินค้าต้องห้ามในการนำเข้า ส่งผลกระทบต่อการค้าภายในประเทศ แม้ว่าภายหลังจะมีการกำหนดพิกัดอัตราศุลกากรเฉพาะสำหรับบุหรี่อิเล็กทรอนิกส์ ตามพระราชกำหนดพิกัดอัตราศุลกากร (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2564 ซึ่งทำให้การนำเข้าและส่งออกไม่เป็นความผิดตามกฎหมายศุลกากรแล้วก็ตาม แต่รัฐยังคงบังคับใช้ประกาศดังกล่าวอยู่ จึงเป็นช่องว่างของกฎหมายที่ก่อให้เกิดความไม่ชัดเจนและเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินธุรกิจบุหรี่ไฟฟ้าในประเทศไทย
2. การขายหรือให้บริการบุหรี่ไฟฟ้าในประเทศไทยประสบอุปสรรคทางกฎหมายจากคำสั่งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ซึ่งอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2556) ห้ามขายหรือให้บริการสินค้าประเภทบารากู บารากูไฟฟ้า บุหรี่ไฟฟ้า รวมถึง น้ำยาสำหรับเติม โดยให้เหตุผลว่าบุหรี่ไฟฟ้าเป็นสินค้าที่อาจเป็นอันตรายต่อผู้บริโภค และไม่สามารถป้องกันอันตรายนั้นได้ด้วยการกำหนดฉลาก จึงส่งผลให้ไม่สามารถจำหน่ายหรือให้บริการสินค้านี้ได้ในประเทศไทยได้อย่างถูกกฎหมาย
3. พระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 แม้จะมีนิยามที่ครอบคลุมผลิตภัณฑ์ที่มีสารนิโคติน แต่ไม่ได้ระบุคำนิยามเฉพาะสำหรับบุหรี่ไฟฟ้า ทำให้ไม่มีหลักเกณฑ์ชัดเจนเกี่ยวกับการจดทะเบียน แจ้งรายการสินค้า การกำหนดบรรจุภัณฑ์ หรือฉลากคำเตือนสำหรับผลิตภัณฑ์บุหรี่ไฟฟ้า

ส่งผลให้ไม่สามารถผลิตหรือนำเข้าสินค้าดังกล่าวได้อย่างถูกกฎหมาย นอกจากนี้ การไม่มีหลักเกณฑ์ควบคุมด้านการโฆษณา การสนับสนุน และการจัดจำหน่าย ยิ่งส่งผลให้ขาดมาตรการป้องกันการเข้าถึงของเด็กและเยาวชน รวมถึง การชักจูงให้ใช้ผลิตภัณฑ์ จึงกลายเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการค้าบุหรี่ไฟฟ้าในประเทศไทย

## ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

### 1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ตามประกาศกระทรวงพาณิชย์ที่กำหนดให้บุหรี่ไฟฟ้าเป็นสินค้าต้องห้ามในการนำเข้า โดยอ้างอิงพิกัตอัตราศุลกากรที่ไม่ได้ปรับปรุงให้ทันสมัย ส่งผลให้เกิดช่องว่างทางกฎหมาย

ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้

1.1 หากต้องการคงสถานะบุหรี่ไฟฟ้าเป็นสินค้าต้องห้าม ควรยกเลิกประกาศที่ล้าสมัยและออกประกาศใหม่ที่แยกประเภทบุหรี่ไฟฟ้าให้ชัดเจน พร้อมปรับให้สอดคล้องกับพิกัตศุลกากรฉบับล่าสุด เพื่อความถูกต้องและมีประสิทธิภาพในการบังคับใช้

1.2 หากต้องการให้สามารถนำเข้าและส่งออกบุหรี่ไฟฟ้าได้ ควรยกเลิกประกาศทั้งสองฉบับที่กำหนดให้บุหรี่ไฟฟ้าเป็นสินค้าต้องห้าม เพื่อขจัดอุปสรรคทางกฎหมายและเปิดทางให้การค้าบุหรี่ไฟฟ้าสามารถดำเนินได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ตามคำสั่งห้ามขายหรือให้บริการบุหรี่ไฟฟ้าและน้ำยาสำหรับเติม โดยใช้เหตุผลด้านความปลอดภัยตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค แต่การพิสูจน์สารเคมีในสินค้ายังไม่เฉพาะเจาะจงทำให้ยังมีความไม่ชัดเจน

ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้

2.1 หากต้องการคงการห้ามขาย ควรมีการตรวจสอบสารอันตรายในบุหรี่ไฟฟ้าและน้ำยาอย่างชัดเจนและต่อเนื่อง เพื่อแจ้งเตือนและคุ้มครองผู้บริโภคอย่างมีประสิทธิภาพ โดยปรับคำสั่งให้ทันสมัยตามการพัฒนาของผลิตภัณฑ์

2.2 หากต้องการอนุญาตให้ขาย ควรยกเลิกคำสั่งห้ามและจัดตั้งกรอบกฎหมายภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการความปลอดภัยของสินค้าและบริการ รวมถึงใช้พระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบกำหนดหลักเกณฑ์การขาย เพื่อให้ผู้บริโภคได้รับความปลอดภัยและได้รับการคุ้มครองอย่างเหมาะสม

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า ตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 มีการกำหนดคำนิยามการสูบบุหรี่ในลักษณะรวมการสูบบุหรี่ไฟฟ้าไว้ด้วย แต่ไม่มีการกำหนด

หลักเกณฑ์ควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าอย่างเฉพาะเจาะจง จึงก่อให้เกิดอุปสรรคในการควบคุมและการค้าบุหรี่ไฟฟ้า

ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้

3.1 หากไม่ต้องการให้บุหรี่ไฟฟ้ามีสถานะถูกกฎหมาย ควรแก้ไขคำนิยามการสูบบุหรี่ให้จำกัดเฉพาะการเผาไหม้ใบยาสูบเท่านั้น เพื่อแยกบุหรี่ไฟฟ้าออกจากการควบคุมในพระราชบัญญัติฉบับนี้ และปล่อยให้การควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าอยู่ภายใต้กฎหมายอื่น

3.2 หากต้องการให้บุหรี่ไฟฟ้าถูกกฎหมายและควบคุมอย่างเหมาะสม ควรแก้ไขคำนิยามและหลักเกณฑ์ในพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ เพื่อแยกบุหรี่ไฟฟ้าและน้ำยาบุหรี่ไฟฟ้าเป็นผลิตภัณฑ์เฉพาะ มีการกำหนดมาตรฐานการจดทะเบียนส่วนประกอบ เช่น ปริมาณนิโคติน กลิ่น สี และการตรวจสอบความปลอดภัย รวมทั้งข้อกำหนดบรรจุภัณฑ์และฉลากคำเตือนที่ชัดเจนเพื่อให้ผู้บริโภครับรู้ถึงอันตราย ควบคุมการโฆษณา ห้ามส่งเสริม และกำหนดหลักเกณฑ์การจัดหา จำหน่าย การค้าปลีกที่เข้มงวด เช่น การกำหนดอายุขั้นต่ำ 20 ปี การอบรมผู้ค้าปลีก การควบคุมช่องทางขายทั้งในร้านและออนไลน์ พร้อมกำหนดพื้นที่ห้ามจำหน่ายรอบสถานศึกษา โรงพยาบาล วัด และชุมชน รวมถึงกำหนดบทลงโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืนอย่างชัดเจน

## 2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำการวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับกฎหมายในการควบคุมขยะที่เกิดจากบุหรี่ไฟฟ้า ที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในอนาคต เช่น แบตเตอรี่ในบุหรี่ไฟฟ้า หรือพลาสติกจากส่วนประกอบของบุหรี่ไฟฟ้า เป็นต้น และควรทำวิจัยเกี่ยวกับกฎหมายสิ่งแวดล้อม ว่าควรมีหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขอย่างไรในการแก้ไขปัญหาให้มีความครอบคลุมในทุกๆ ปัญหาที่เกี่ยวข้อง

## References

- Administrative Order No. DAO 22-16. [https://www.dti.gov.ph/sdm\\_tags/dao-no-22-16/](https://www.dti.gov.ph/sdm_tags/dao-no-22-16/)
- Administrative Order No. DOH 2022-0046. <https://assets.tobaccocontrolaws.org/uploads/legislation/Philippines/Philippines-AO-No.-2022-0046-native.pdf>
- Carnevale, R., Sciarretta, S., Violi, F., Nocella, C., Loffredo, L., Perri, L., Peruzzi, M., Marullo, A. G., De Falco, E., Chimenti, I., Valenti, V., Biondi-Zoccai, G., & Frati, G. (2016). Acute impact of tobacco vs electronic cigarette smoking on oxidative stress and vascular function. *Chest*, 150(3), 606-612. <https://doi.org/10.1016/j.chest.2016.04.012>
- Chakrit. (2023, June 9). *Where to buy e-cigarettes? If you want genuine quality, come to C9Shop*. <https://c9shop.com/where-to-buy-vape/>

- Husari, A., Shihadeh, A., Talih, S., Hashem, Y., El Sabban, M., & Zaatari, G. (2016). Acute exposure to electronic and combustible cigarette aerosols: Effects in an animal model and in human alveolar cells. *Nicotine & Tobacco Research: Official journal of the Society for Research on Nicotine and Tobacco*, 18(5), 613–619. <https://doi.org/10.1093/ntr/ntv169>
- PPTV Online. (2023, February 2). *Exposed! The “e-cigarette” industry has many merchants who are policemen*. PPTV Online. <https://www.pptvhd36.com/news/%E0%B8%AA%E0%B8%B1%E0%B8%87%E0%B8%84%E0%B8%A1/189714>
- Department of Disease Control, Ministry of Public Health. (2022, March 28). *The National Tobacco Product Control Board Reiterates Measures to Prohibit the Import/Sale of E-Cigarettes to Protect the Lives of Thai People*. <https://ddc.moph.go.th/otpc/news.php?news=24224&deptcode=otpc>
- National Statistical Office, Ministry of Digital Economy and Society. (2021). *The 2021 Health Behavior of Population Survey*. [https://www.nso.go.th/nsoweb/storage/survey\\_detail/2023/20230505110449\\_84709.pdf](https://www.nso.go.th/nsoweb/storage/survey_detail/2023/20230505110449_84709.pdf)
- Nocella, C., Biondi-Zoccai, G., Sciarretta, S., Peruzzi, M., Pagano, F., Loffredo, L., Pignatelli, P., Bullen, C., Frati, G., & Carnevale, R. (2018). Impact of Tobacco Versus Electronic Cigarette Smoking on Platelet Function. *The American journal of cardiology*, 122(9), 1477–1481. <https://doi.org/10.1016/j.amjcard.2018.07.029>
- Notification of the Ministry of Commerce Regarding the Prohibition of Import of Baraku and Electronic. Baraku or Electronic Cigarettes into the Kingdom of Thailand A.D. 2014. <https://www.dft.go.th/th-th/Detail-Law/ArticleId/2782/2557-5-2558>
- Republic Act No. 11900, Section 2–3. [https://lawphil.net/statutes/repacts/ra2022/ra\\_11900\\_2022.html](https://lawphil.net/statutes/repacts/ra2022/ra_11900_2022.html)
- Royal Thai Government. (2024). <https://www.thaigov.go.th/news/contents/details/93647>
- Smokefree Environments and Regulated Products Act A.D. 1990, Section 3A, 69A, 69B, 71–75. <https://www.legislation.govt.nz/act/public/1990/0108/latest/DLM3913904.html>
- Smokefree Environments and Regulated Products Regulations A.D.2021, Schedule 5, Section 75–77. <https://www.legislation.govt.nz/regulation/public/2021/0204/latest/whole.html>
- Taylor, M., Jaunky, T., Hewitt, K., Breheny, D., Lowe, F., Fearon, I.M., & Gaca, M. (2017). A comparative assessment of e-cigarette aerosols and cigarette smoke on in vitro endothelial cell migration. *Toxicology Letters*, 277, 123–128. <https://doi.org/10.1016/j.toxlet.2017.06.001>
- The Consumer Protection Board issued Order No. 9/2015, Forbidding the sale or provision of services related to the items “baraku, electric baraku, electronic cigarettes, or liquid for refilling e-cigarettes.”. [https://www.naboncity.go.th/datacenter/doc\\_download/a\\_210415\\_095819.pdf](https://www.naboncity.go.th/datacenter/doc_download/a_210415_095819.pdf)

World Health Organization (WHO). (2016). *Electronic nicotine delivery systems and electronic non-nicotine delivery systems (ENDS/ENNDS), WHO report, FCTC/COP/7/11.*

[https://cdn.who.int/media/docs/default-source/regulating-tobacco-products/appendices-who-ends-report-cop7-12sep2016.pdf?sfvrsn=8fd315e2\\_4&download=true](https://cdn.who.int/media/docs/default-source/regulating-tobacco-products/appendices-who-ends-report-cop7-12sep2016.pdf?sfvrsn=8fd315e2_4&download=true)

World Health Organization (WHO). (2018). *Progress report on regulatory and market developments on electronic nicotine delivery systems (ENDS) and electronic non-nicotine delivery systems (ENNDS), WHO report, FCTC/COP/8/10.* [https://fctc.who.int/docs/librariesprovider12/meeting-reports/cop8-report-en.pdf?sfvrsn=f6e52f1e\\_34&download=true](https://fctc.who.int/docs/librariesprovider12/meeting-reports/cop8-report-en.pdf?sfvrsn=f6e52f1e_34&download=true)